

Nr 6.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande reglerna för enskild vägs överförande till allmänt underhåll.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 34, ha herrar *Dickson* och *Östlund* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1948 års vinterväghållningsutredning att verkställa utredning rörande reglerna för enskild vägs överförande till allmänt underhåll.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till den likalydande motionen I: 50.

Över motionen har utskottet inhämtat utlåtanden från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, länsstyrelserna i Stockholms och Jämtlands län samt 1948 års vinterväghållningssakkunniga.

Utskottet skall här nedan lämna ett sammandrag av innehållet i de avgivna utlåtandena.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: I samband med förstatligandet av den allmänna väghållningen bestämdes att beslut i frågor om förändring av enskild väg till allmän skulle meddelas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såframt icke vederbörande länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen voro av skilda meningar. Frågor om förändring skulle om möjligt prövas i ett sammanhang en gång om året. Dessa stadganden avsågo att skapa förutsättningar för enhetlig praxis och större överblick i bedömandet än som tidigare varit fallet, när dessa avgjordes av länsstyrelsen. Som ett led i styrelsens strävande att åstadkomma önskad enhetlighet på området utarbetade styrelsen år 1945 en promemoria över erforderlig utredning i ärenden av ifrågavarande art. Promemorian har tillställts samtliga länsstyrelser för att vara att tillgå vid utredning i frågor om förändring av enskild väg till allmän. Det kan nämnas, att tillämpningen av promemorian hitintills icke givit anledning till ändring av densamma.

Styrelsen är medveten om att önskad grad av enhetlighet i bedömandet icke omedelbart uppnåddes genom att beslutanderätten överflyttades på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Inställningen till dessa frågor hos länsstyrelserna var nämligen tidigare tämligen olikartad, och för styrelsen var det icke möjligt att omedelbart få en utjämning till stånd. Styrelsens behandling av ärendena sker emellertid numera helt efter de grunder, som styrelsen anser förenliga med gällande bestämmelser.

Enligt styrelsens mening fungerar även nuvarande handläggningssätt tillfredsställande. I viss mån torde detta kunna belysas av nedanstående uppgifter beträffande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelade beslut i dessa frågor. Sålunda meddelade styrelsen under åren 1944—1948 beslut i sammanlagt 385 ärenden angående förändring av enskild väg till allmän. Härav avsågo 224 beslut bifall till framställningarna och 161 avslag. Endast i sammanlagt 15 fall kunde beslut meddelas först efter sammanjämkning av vederbörande länsstyrelses och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ståndpunkt. Under samma tid hänskötos sammanlagt endast 15 ärenden till Kungl. Maj:ts prövning, och i 12 av dessa har Kungl. Maj:t följt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens mening.

Statskontoret. Genom de föreskrifter, som meddelats, har det enligt statskontorets mening tillfredsställande sörjts för en enhetlig tillämpning av reglerna för överförande av enskild väg till allmän. Att så måste vara förhållandet framgår även av det svar statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet vid 1948 års riksdag lämnade på en interpellation i andra kammaren angående villkoren för enskild vägs förändring till allmän.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Avsikten med överförande av behandlingen av frågor rörande enskild vägs förändring till allmän från länsstyrelserna till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde främst ha varit att i görligaste mån säkerställa enhetligheten vid ärendenas prövning. Det torde ock vara svårt att finna en ordning, som bättre än den sålunda genomförda tillgodoser angivna syfte. Vad angår de av 1935 års vägsakkunniga framlagda anvisningarna, så ha dessa visserligen icke formellt fastställts av statsmakterna, men med deras goda minne ha de likväl lagts till grund vid myndigheternas prövning av hithörande ärenden. Länsstyrelsen har för sin del icke funnit anvisningarna vara i behov av någon översyn.

Därest motionärerna äsyfta en mera ingående reglering i ämnet, vill länsstyrelsen slutligen ifrågasätta lämpligheten av att genom detaljanvisningar alltför hårt binda de beslutande myndigheterna i deras prövning, så att spelrum ej gives för skäligt hänsynstagande till de olika förhållanden, som kunna föreligga i olika landsdelar.

Länsstyrelsen i Jämtlands län åberopar innehållet i en av vägdirektören i länet upprättad promemoria och förklarar sig ej ha något att erinra mot den i motionen ifrågasatta utredningen. I promemorian anföres bl. a. följande: Genom en fullständig utredning sådan den fått uttryck i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens berörda promemoria till ledning vid enskild vägs förändring, kan en överskådlig bild erhållas av alla de omständigheter, som kunna inverka på frågan om en enskild väg skall förändras till allmän eller ej. Med hänsyn till mångfalden av inverkan omständigheter, som från fall till fall framträda olika starkt, blir emellertid problemet till slut oftast en bedömningsfråga, som får lösas genom avvägning mot varandra av skälen för och emot. Det torde vara mycket svårt att uppställa sådana regler, som kunna giva ett mera exakt besked i frågeställningen. En utredning i sådant syfte synes därför icke kunna förväntas leda fram till någon principiell

förändring av hittillsvarande bedömningsgrunder. Då emellertid en ingående och allsidig granskning av dessa kan vara värdefull, synes den i motionerna föreslagna utredningen icke vara omotiverad.

1948 års vinterväghållningsutredning: I de enskilda fallen är det vanligen en kombination av flera faktorer, som inverka på frågan. Att under sistnämnda förhållanden genom en utredning söka åstadkomma större enhetlighet i bedömningsgrunderna synes icke vara möjligt. Framhållas må även att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens prövning av förändringsärendena sker i ett sammanhang för ett större antal vägar. En utredning i nu nämnt syfte synes därför icke påkallad. Därest motionens syfte emellertid skulle vara att få en sådan ändring till stånd i gällande praxis, att enskilda vägar i större utsträckning än för närvarande skola kunna förändras till allmänna, synes denna fråga böra bliva föremål för närmare utredning.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att frågan om gällande praxis för förändring av enskild väg till allmän var föremål för interpellation vid 1947 års riksdag. I det svar härpå, som kommunikationsministern lämnade (andra kammarens protokoll nr 32, § 2), behandlades ifrågavarande spörsmål så utförligt, som med hänsyn till ärendenas art torde kunna ske. Då de däri angivna riktlinjerna helt överensstämmer med dem väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpar, kan det anses vara fastslaget huru väglagens allmänt hållna föreskrifter i fråga om förutsättningarna för enskild vägs förändring till allmän skola tolkas.

Utskottet. För egen del får utskottet anföra följande.

Under tiden före förstatligandet av vägväsendet, d. v. s. före år 1944, handlades ärenden rörande intagning av vägar till allmänt underhåll av de olika länsstyrelserna. Självfallet vållade denna splittring viss oenhetlighet vid bedömningen av de faktorer, som inverka på frågans lösning. Genom den nya lagstiftningen ha emellertid försök gjorts att råda bot härför. Numera avgöras dylika ärenden, om möjligt endast en gång årligen och då avseende hela riket, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Endast då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ej lyckats sammanjämka sina synpunkter med vederbörande länsstyrelses, hänskjutes avgörandet till Kungl. Maj:t. Vid behandlingen tillämpas de normer som angivits i 1935 års vägsakkunnigas betänkande. Dessa normer ha visserligen ej fastställts till efterrättelse, men de tillämpas icke desto mindre allmänt med huvudvikten lagd i de olika till bedömning föreliggande fallen än på den ena, än på den andra synpunkten, som i dem funnit uttryck. Detta system har, såsom framgår av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtande, lett till att i förhållandevis mycket få ärenden sammanjämkning behövt förekomma mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och vederbörande länsstyrelses synpunkter för att leda till positivt resultat. Av sammanlagt 385 ärenden rörande vägs förändring till allmän, vilka handlagts under åren 1944—48, hänskjötes endast 15 till Kungl. Maj:ts prövning, och av dessa vann väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ställningstagande i 12 fall Kungl. Maj:ts godkännande. Det nu till-

lämpade handläggningssättet kan därför med fog anses fungera tillfredsställande. Skulle de normer, som sålunda tillämpas av myndigheterna, givas karaktären av tvingande bestämmelser, skulle enligt utskottets bestämda uppfattning en verklig rättvisa, som ej åtnöjer sig med att vara av rent formell art, äventyras i vida högre grad än nu är fallet. Förhandenvaron av möjlighet att med olika eftertryck låta de skilda synpunkterna i dessa normer öva inflytande på besluten synes ge en starkare garanti för en smidig anpassning till skiftande lokala förhållanden och samhällslivets ständigt pågående förändring.

Motionärerna ha i motionen föreslagit, att 1948 års vinterväghållningsutredning skulle anförtros det föreslagna utredningsuppdraget. Med den inställning utskottet intagit i huvudfrågan om ökad enhetlighet vid bedömningen av ärenden rörande vägs förändring till allmän saknar utskottet anledning att närmare ingå härpå.

Under återopande av innehållet i de över motionen avgivna utlåtandena och vad utskottet här ovan anfört får utskottet hemställa,

att motionen II: 34 ej måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1949.

På utskottets vägnar:

NILS JÖNSSON.

Närvarande: se under utl. nr 5.
